

Osvetový vzdelávací program v materskej škole DRAVCE

MÁRIA PETROVIČOVÁ

Abstrakt: Príspevok ponúka v prvej časti pohľad na Osvetový program, ktorý je súčasťou projektu Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy, ako vzbudiť záujem o predprimárne vzdelávanie v podmienkach materskej školy. Druhá časť je analýzou zistení dopadu osvetového programu na zaškolenosť a vzdelanostnú úroveň detí z marginalizovaných rómskych komunit.

KLúčové slová: materská škola - MŠ, deti a rodičia z marginalizovaných rómskych komunit - MRK, Osvetový program - OP, inklúzia, komunikácia, spolupráca

Vážené kolegyně a kolegovia, vážení přítomní.

Škola ako dôležitý výchovno-vzdelávací činiteľ nemôže plniť svoje ciele a náročné výchovné úlohy bez aktívnej spolupráce s rodinou, lebo povedané slovami P. Gonghovej „Skúšať vychovávať deti bez pomoci a podpory rodiny je ako skúšať zametať lístie vo vetre.“ Tam, kde funguje dobrá spolupráca školy a rodiny, zvyšuje sa šanca detí byť úspešnými v škole a v ďalšom živote.

Pre každé dieťa, teda aj rómske, bola a je rodina prvou spoločenskou skupinou, do ktorej sa dostáva. Dieťa sa emocionálne viaže na dané prostredie, ktoré mu určuje prvé vzory správania, preberá názory na život, dieťa tu získava základné mravné normy správania sa. Niekedy je rómske dieťa od útleho detstva nútené osvojovať si určité mravné normy, ktoré možno majoritná spoločnosť odsudzuje. Pokiaľ rodičia dieťaťa nepôsobia svojim osobným príkladom kladne na vytváranie mravných vlastností, neusmerňujú správanie, dochádza u dieťaťa k rozličným deformáciám v správaní. Zvyčajným negatívom je, že prostredie, v ktorom rómska rodina žije, je sociálne zaostalé a bez znalosti vyučovacieho jazyka.

V našej materskej škole mnohokrát korigujeme negatívny vplyv rodiny, ale konečný výsledok závisí vždy od celkových súvislostí všetkých faktorov, od ich sily a kvality týchto vplyvov. **Osvetový program** bol súčasťou projektu Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy a považovali sme ho za jeden z pozitívnych vplyvov na výchovu a vzdelávanie rómskych a nerómskych detí v etnicky heterogénnych skupinách. Mal veľký vplyv na formovanie postojov rodičov detí a širšej komunity, k pochopeniu potreby vzdelávať sa od útleho veku a vytvárať predpoklady pre dobré spolužitie celej komunity.

CHARAKTERISTIKA MATERSKEJ ŠKOLY DRAVCE

Cieľom v našej materskej škole nie je segregácia, ale integrácia a inklúzia, pretože si uvedomujeme, že v našej spoločnosti môžeme prosperovať len vtedy, ak budeme hľadať cesty spolunažívania. A tie sa najľahšie utvárajú už v predškolskom veku.

Po zavedení funkcie asistenta učiteľa v našej MŠ dochádzka rómskych detí sa postupne zvyšovala, komunikácia s rodinou (aj keď predtým nebola zlá) sa zefektívnila. Akceptácia asistenta učiteľa pedagogickými i nepedagogickými zamestnancami školy sa skvalitnila. Pozitívna akceptácia je hlavne u detí rómskych, ale aj u nerómskych.

Máme už spätnú väzbu o efektívnosti tejto profesie v procese edukácie. Tá je vo väčšej miere pozitívna. Objavuje sa však aj negatívna skúsenosť s prítomnosťou AU v triedach napr.: slabá metodická pripravenosť, neschopnosť samostatnosti, schopnosť organizácie atď. Ako jednu z možností ako predísť týmto nedorozumeniam vidíme v nevyhnutnosti prípravy asistenta učiteľa i učiteľa v ich kooperácii a spolupráci, ich interakcii, akceptácií. Naše niekoľkoročné skúsenosti s pôsobením asistenta učiteľa nás v tom utvrdili.

Z uvedeného vyplýva, že edukačný proces detí z MRK môže byť skvalitnený uplatnením nasledovných zásad: materská škola musí úzko spolupracovať s rodinami pri plnom rešpektovaní ich kultúrnej diverzity a postavenia a role rómskej matky – rodičia by mali nadobudnúť pocit, že sú významnou súčasťou edukácie vlastných detí - v edukácii detí z MRK by sa mal uplatňovať multikultúrny prístup, i naďalej podporovať inkluzívne vzdelávanie rómskych a nerómskych detí s priamou účasťou rodičov oboch etnických skupín.

Charakteristika a zameranie osvetového programu v našej materskej škole.

Implementáciou osvetového programu nám projekt umožnil prepojenie medzi rómskymi rodičmi a materskou školou, pedagógmi i predstaviteľmi samospráv a verejného sektora, bez ktorého nie je možné efektívne vytvoriť inkluzívny proces v školách a školských zariadeniach na Slovensku a zároveň dosiahnuť postupnú inklúziu Rómov do spoločnosti.

K uplatneniu Osvetového vzdelávacieho programu sme využili všetky dostupné materiály, ktoré nám projekt ponúkol a hlavne dobrú spoluprácu s kanceláriou NP MRK 2 v Prešove.

Vychádzali sme z hlavného cieľa osvetového programu: **Motivovať deti a rodičov z MRK k predprimárnemu vzdelávaniu a získať rodičov z MRK, ich deti a zamestnancov samosprávy a štátnej správy pracujúcich s príslušníkmi MRK pre podporu implementácie inkluzívneho modelu vzdelávania. Zamerali sme sa hlavne na čiastkové ciele, ktoré sme v motivácii rodičov detí, ktoré materskú školu nenavštevujú, využili:**

a) **motivovali sme** rodičov, detí, aj zamestnancov štátnej správy a samosprávy k aktívnej participácii na spolupráci s materskou školou, a to hlavne vzájomným stretávaním a konštruktívnou komunikáciou a pod.

b) **zvyšovali sme** záujem rodičov a detí o pravidelnú dochádzku do materskej školy a ich zapojenie do aktivít inkluzívneho vzdelávania, rôznymi akciami usporiadanými materskou školou ako napr.: Zdravé zúbky, Tvorivé dielne, vystúpenia pre rodičov, Deň otcov, MDD a pod.

c) **vzbudzovali sme** záujem rodičov a detí o výchovno-vzdelávací proces v prostredí materskej školy, napr. formou otvorenej hodiny, hrami, spoločnými aktivitami a pod.

d) **vytvárali sme** priaznivé domáce výchovno-vzdelávacie a podnetné prostredie návštevami v rodinách hlavne asistenta učiteľa, jednoduchými domácimi úlohami napr. nakresli svoju rodinu a pomenuj jej členov, burzou šatstva, nácvikom hygienických návykov a pod.

e) **podnecovali sme** rodičov k aktívnej účasti v podporných skupinách, v ktorých boli zastúpení sociálni a terénny pracovníci, učители, rómski i nerómski rodičia na princípe dobrovoľníctva napr. pri realizovaní brigád a rekonštrukcii materskej školy, pri organizovaní rôznych akcií a pod.

f) cez podporné skupiny a jednotlivé aktivity s rodičmi realizovanými v spolupráci s materskou školou permanentne **sme viedli** rodičov k cieľavedomej podpore domácej výchovy svojich detí,

g) **poskytovali sme** rodičom potrebný informačný servis o školskom systéme SR a o možnostiach jeho využívania oboznamovali sme ich so školskou legislatívou a pod.

h) **zapájali sme** zamestnancov samosprávy do aktívnej účasti na procese sociálnej a edukačnej inklúzie detí v materskej škole.

Cieľová skupina – rodičia a deti: cieľovú skupinu sme oslovili z radov našich rodičov detí, ktoré už materskú školu navštevujú, a hlavne sme sa zamerali na rodičov, ktorých deti MŠ ešte nenavštevujú, alebo len plánujú stať sa rodičmi. Tu musím vyzdvihnúť pomoc asistenta, sociálnych pracovníčok, ktoré nám s cieľovou skupinou pomohli, hlavne rodičov z časti obce Bukovinka, kde žijú niektoré rómske rodiny na pokraji chudoby, vo veľmi zlých sociálnych podmienkach a s týmito rodinami sme neboli v kontakte.

Začiatok prvého stretnutia bol trochu rozpačitý, lebo noví rodičia a ich deti nevedeli, čo majú očakávať, ale po mojom krátkom príhovore a vzájomnom zoznámení sa uvoľnili a nastala živá diskusia v priateľskej atmosfére o rôznych problémoch, ktoré dnešné rómske rodiny majú, ale hlavne o deťoch. Pri zisťovaní názorov som použila otázky, ktoré riešia oblasti postojov k MŠ a vzdelávania detí.

Takže náš prvý cieľ – **vzbudiť záujem o predprimárne vzdelávanie** sa začal týmto stretnutím naplňať, vzbudili sme nádej na ďalšie stretnutie a postupne získali si ich dôveru. Pripravili sme malé občerstvenie a deti sa spoločne hrali s hračkami, ktoré doma nemajú. Na vzájomné zoznámenie sme vyžili rôzne hry. Na ďalších stretnutiach s rodičmi sme sa rozprávali o ich uplynulých dňoch, čo prežili, ako sa v materskej škole cítia, či si vedia predstaviť že by ich deti navštevovali materskú školu a pod. Deti boli ohromné a dostali domov vypracovať jednoduché úlohy, ktoré už na druhý deň priniesli do MŠ. Jednotlivé moduly, ktorých sa rodičia zúčastnili sme pripravovali a prispôbovali tak, aby boli zaujímavé, motivujúce a rešpektujúce, aby sa ich zúčastnil čo najväčší počet rodičov a detí.

Cieľová skupina – zamestnanci štátnej správy a samosprávy: túto cieľovú skupinu tvorili zúčastnené osoby mimo rodičov. Boli to napr. špeciálny pedagóg a logopéd p. Alena Leščáková z Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie z Levoče, ktorá rodičov, pedagogických zamestnancov ZŠ a MŠ oboznámila, kedy je dieťa spôsobilé nastúpiť na primárne vzdelávanie v ZŠ. V rámci spolupráce so zriaďovateľom sa uskutočnilo stretnutie s p. starostom, ktorý rodičom z MRK zdôraznil dôležitosť vzdelávania detí v materskej škole.

Uskutočnilo sa vzájomné stretnutie p. starostu s Národným koordinátorom projektových aktivít p. Jozefom Červeňákom. Vzájomná komunikácia so Sociálnymi pracovníčkami, ktoré nám boli nápomocné pri riešení hygieny, dochádzky do MŠ, návštevami, prispela k vzájomnej informovanosti všetkých subjektov.

Využili sme všetkých 10 stretnutí s počtom rodičov a detí, ktoré sú uvedené v tabuľke:

Mesiac/rok	Počet rodičia	Počet detí	Spolu zúčastnených
December 2014 - 2x	17	10	27
Január 2015 - 1x	9	0	9
Február 2015 - 1x	6	3	9
Marec 2015 - 1x	7	5	12
Apríl 2015 - 1x	7	0	7
Máj 2015 - 2x	15	3	18
Jún 2015 - 2x	18	6	24
súčet	79	27	106

Myslíme si, že účasť nových rodičov a ich detí bola vysoká a Osvetový vzdelávací program splnil svoj účel, čo sa už potvrdilo pri zápise detí do materskej školy na školský rok 2015/2016. Osvetová práca s rodičmi detí z marginalizovaných rómskych komunít sa stala nevyhnutným predpokladom k dosiahnutiu zvýšenej miery účasti detí na predprimárnom vzdelávaní a tým v konečnom dôsledku dosiahnutia zvýšenia ich vzdelanostnej úrovne.

Počet zapísaných detí z MRK nám v šk. roku 2015/2016 stúpol o 100%. Do projektu sme vstupovali v r. 2013 so šiestimi deťmi, kde nám dve deti odišli o ZŠ. V šk. r. 2014/2015 sme zapísali už o štyri viac, takže už ich bolo 8. A v tomto škol.r. 2015/2016 je zapísaných už 16 rómskych detí z toho 14 z MRK. Takže počet zapísaných detí z MRK stúpol o 100%. Pre niekoho je to málo, ale za tým je poriadny kus práce celého kolektívu materskej školy, zriaďovateľa, sociálnej a terénnej pracovníčky a ostatných, ktorí sa o to zaslúžili.

Ani sme netušili, čo Osvetový program spôsobí. Už pri zápise detí do MŠ bolo jasné, že počet zapísaných detí je vyšší, ako môžeme do jednotriednej materskej školy prijať. Po niekoľkých jednaniach so zriaďovateľom, radou školy, s Úradom verejného zdravotníctva v Poprade sme dospeli k tomu, že je nutné otvoriť druhú triedu. Po niekoľkých rokoch sme opäť dvojtriedna materská škola a konečne platí „**kde je vôľa, tam je i cesta**“. Aj keď naše priestory sú malé, veríme, že v budúcnosti sa vďaka záujmu p. starostu podarí prístavba ďalších tried. A nielen to. Materská škola prešla počas prázdnin celkovou rekonštrukciou, z čoho sa všetci tešíme a chceme vyjadriť uznanie a poďakovanie p. starostovi, pedagogickým a nepedagogickým zamestnancom, p. asistentovi, p. ekonómke, rómskym rodičom, ktorí v rámci verejno-prospešných prác nám veľmi pomohli pri upratovacích prácach, lebo to, čo sme im v rámci OP dali, sa nám v dobrom vrátilo späť.

Takže takýto pozitívny dopad mal projekt IMV a hlavne osvetový program v našej malej školičke. Zlepšila sa dochádzka detí z MRK do MŠ, hygiena detí, prebehla lepšia adaptácia

detí z MRK pri nástupe v septembri. Nebolo to jednoduché, je ešte čo vylepšovať hlavne s rodinami z MRK v Bukovinke, súrne potrebujú pomoc, osvetu, radu...

Preto Vás chcem poprosiť, vymýšľajte, organizujte takéto projekty, lebo v našej MŠ potrebujú deti a rodičia z MRK pomoc, deti potrebujú asistenta učiteľa, potrebujú mať pocit, že niekto prejavuje o nich záujem. Snažme sa tieto projekty „udržať“ i naďalej, a nie aby to 30. novembra skončilo.

A na záver chcem vyjadriť môj osobný názor na celý projekt, ktorý chápem ako veľkú mozaiku, ktorá bola precízne navrhnutá a skladá sa s dielikov - ako sú AU, koordinátori, lektori, osvetový program, inovačné vzdelávanie pedagogických zamestnancov, vytvorené učebné zdroje, balíčky pre MŠ, evalvátori atď., ktoré do seba zapadajú a **vytvárajú jedinečnú mozaiku**. A teraz, keď je tá mozaika hotová, zapadol už aj posledný dielik, čo my urobíme? Namiesto toho, aby sme tú mozaiku ešte vyšperkovali a neustále leštili, necháme ju zapadnúť prachom. Je to veľká škoda. Skúsme sa nad tým zamyslieť a ešte niečo vymyslieť, aby tento projekt mohol pokračovať možno v inej podobe.

Dovoľte mi poďakovať všetkým aktérom tohto projektu, nebudem Vás menovať, lebo sa môže stať, že na niekoho zabudnem. Ďakujem Vám za váš profesionálny prístup, za trpezlivosť s nami pri nutnej dokumentácii, za ochotu vždy pomôcť a poradiť. Bolo mi čťou s Vami spolupracovať!

Kontaktné údaje

Mgr. Mária Petrovičová

riaditeľka materskej školy v Dravciach

m.r.petrovicova@gmail.com